

Referenties

Van der Nulft, D. & M. Verhallen (2002). *Met woorden in de weer*. Bussum: Coutinho.

Ronde 6

Mariëtte Hoogeveen & Helge Bonset

SLO, Enschede

Contact: h.bonset@slo.nl

m.hoogeveen@slo.nl

Lezen in het basisonderwijs. Wat weten we uit 35 jaar onderzoek?

Heeft onderwijs in leesstrategieën een positief effect op de leesprestaties van leerlingen? Is er een verband tussen leesattitude en vaardigheid in begrijpend lezen? Staan leerlingen in het basisonderwijs positief tegenover lezen in hun vrije tijd? Heeft televisiekijken het vrijetijdlezen verdrongen? Hoe presteren leerlingen in peilingen als het gaat om lezen: boven, onder of op de norm?

Deze en andere vragen komen aan de orde in onze recente inventarisatie van onderzoek van de afgelopen 35 jaar: *Lezen in het basisonderwijs* (Bonset & Hoogeveen 2009). *Lezen in het basisonderwijs* is de opvolger van *Schrijven in het basisonderwijs* (Bonset & Hoogeveen 2007).

Beide publicaties komen voort uit het project 'Het Taalonderwijs Nederlands Onderzocht' (HTNO)¹. Het doel van HTNO is om de resultaten van het onderzoek naar het taalonderwijs en de taalvaardigheid van leerlingen toegankelijk te maken voor iedereen die betrokken is bij de vormgeving van het taalonderwijs. Dat gebeurt door middel van een systematische inventarisatie en beschrijving van empirisch onderzoek naar het taalonderwijs Nederlands in het basis- en voortgezet onderwijs, die vorm krijgt op tweeërlei wijze.

Allereerst via SLO-publicaties als de bovengenoemde, waarin we het onderzoek systematisch beschrijven en erop reflecteren via vragen als: Wat is er wel en niet onderzocht op het gebied van het betreffende domein? Wat weten we op grond daarvan wel en niet? Wat betekent dat voor de leerplanontwikkeling voor dat welbepaalde domein? Wat betekent het voor onderzoekers, leerkrachten en andere belanghebbenden bij het onderwijs op de basisschool?

In de tweede plaats via <http://taalunieversum.org/onderwijs/onderzoek/databank>, een website van de Nederlandse Taalunie, die in samenwerking met SLO en de Stichtingen Lezen in Nederland en Vlaanderen tot stand is gekomen. Op die website zijn ongeveer 800 onderzoeken die tussen 1969 en 2004 uitgevoerd werden, verzameld en gecodeerd aan de hand van labels (domein van het taalonderwijs, doelgroep, onderwijstype, leeftijd, onderzoeksthema, respondenten, methode van dataverzameling). Dat maakt dat de bezoeker van de website de databank eenvoudig kan doorzoeken. Bovendien kan wie bijvoorbeeld geïnteresseerd is in de vraag of onderwijs in leesstrategieën effect heeft, hoe de kwaliteit van de schrijfprestaties van leerlingen is, of wat er bekend is over woordenschatontwikkeling, met behulp van zoektermen (titel, auteur, trefwoord) in de databank nagaan of er onderzoek op dat terrein verricht is, wat de kenmerken zijn van het betreffende onderzoek (domein, doelgroep, etc.) en wat de belangrijkste conclusies zijn.

We starten onze presentatie naar aanleiding van het boek met een quiz, waarmee u uw kennis kunt testen over het leesonderwijs in het basisonderwijs.

Vervolgens geven we een overzicht van de resultaten van 35 jaar onderzoek, waarbij ook de “goede” antwoorden op de vragen aan de orde komen. We bespreken de verschillende typen onderzoek die we onderscheiden:

Type	Vraag
Doelstellingen	Wat willen we bereiken met het onderwijs Nederlands en waarom?
Beginsituatie van de leerling	Attituden, vaardigheden, verschillen tussen leerlingen
Onderwijsleermateriaal	Analyse en beoordeling van leergangen
Onderwijsleeractiviteiten, descriptief onderzoek	Beschrijving van stand van zaken: hoe ziet de praktijk eruit?
Onderwijsleeractiviteiten, construerend onderzoek	Ontwikkeling en beproeving van nieuwe didactische aanpakken
Onderwijsleeractiviteiten, effectenonderzoek	Effectiviteit van didactische werkwijzen op leerprestaties van leerlingen
Instrumentatieonderzoek	Ontwikkeling en beproeving van beoordelingsinstrumenten
Evaluatieonderzoek	Opbrengsten van onderwijs (prestaties van leerlingen)

Figuur 1: Overzicht van de onderscheiden typen onderzoek.

Tenslotte demonstreren we u de online databank op de website van de Nederlandse Taalunie.

U kunt *Lezen in het basisonderwijs*, evenals *Schrijven in het basisonderwijs*, downloaden van de volgende websites:

- <http://taalunieversum.org/onderwijs/onderzoek/>
- http://digischool.kennisnet.nl/community_ne
- <http://www.slo.nl>

Referenties

Bonset, H. & M. Hoogeveen (2007). *Schrijven in het basisonderwijs*. Enschede: SLO.

Bonset, H. & M. Hoogeveen (2009). *Lezen in het basisonderwijs*. Enschede: SLO.

Noten

¹ Zie ook: Helge Bonset en Martine Braaksma “Het schoolvak Nederlands (opnieuw) onderzocht. Wat weten we uit 40 jaar onderzoek naar Nederlands in het voortgezet onderwijs?”.

Ronde 7

Richard Vollenbroek
Hogeschool Edith Stein/Onderwijscentrum, Twente
Contact: Vollenbroek@edith.nl

Een succesvol traject ter voorbereiding op de taaltoets

1. Inleiding

Instromende eerstejaarsstudenten aan Nederlandse Pabo's moeten voldoen aan de landelijke norm voor basistaalvaardigheid. De Citogroep heeft daartoe, in samenwerking met het Expertisecentrum Nederlands, een digitale toets met 150 items ontworpen met de onderdelen: